

**Examensarbete i Lärarprogrammet
vid
Institutionen för pedagogik - 2011**

**”Vi lever alla i en enda värld ”
- förskolan som ett integrationsprojekt**

Maria Sandberg

Arbetets art: Lärarexamen med inriktning mot förskola och förskoleklass
210 högskolepoäng.

Examensarbete ”Att utforska pedagogisk verksamhet” 15 högskolepoäng i utbildningsvetenskap.

Titel: ”Vi lever alla i en enda värld”

- Förskolan som ett integrationsprojekt

Engelsk titel: “We all live in one whole world”

- Preschool as an integration project

Nyckelord Förskola, integration, interkulturell

Författare: Maria Sandberg

Handledare: Ylva Odenbring

Examinator: Maud Ihrskog

Sammanfattning

Bakgrund

I tidigare forskning har det framkommit att den svenska skolan och förskolan inte kommit särskilt långt i sitt arbete med integration och utvecklande av interkulturellt förhållningssätt. Vidare visar tidigare forskning också att förskollärare i stor utsträckning använder sig av ett reciprokt eller kompensatoriskt arbetssätt. Här finns också belagt att förskolan som kulturell arena är en lämplig plattform för integration och för det förebyggande arbetet med att motverka dikotomier som exempelvis ”vi” och ”dom”.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka ett pågående integrationsprojekt som syftar till att öka antalet möten mellan barn från segregerade områden i en kommun del i södra Sverige. Undersökningens huvudsakliga fokus kommer att beröra pedagogers, arbetsgivares och projektledares uppfattningar kring integration i förskolan samt vilka förväntningar som finns kring det pågående projektet.

Metod

För att inhämta analyserbart material till studien har verktyget selfreport används. Selfreport innebär att respondenterna ombeds svara på frågor i löpande text. Respondenterna består av tre förskollärare, två arbetsgivare och två projektledare. Resultatet har sedan analyserats kvalitativt.

Resultat

Resultaten visar att de tillfrågade pedagogerna, arbetsgivarna och projektledarna innehar liknande uppfattningar kring vad begreppet integration står för och de uttrycker att de tror att ökad integration leder till ökade möjligheter till lika villkor i samhället. Förskolan ses som en lämplig arena för integration och arbetet med integration ses som viktigt. Dock saknas kunskap, resurser och tid. Det framkommer också att en större tydlighet och ett större engagemang från arbetsgivarna kring vad som ska prioriteras i den pedagogiska verksamheten kopplat till det pågående integrationsprojektet efterfrågas av pedagogerna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Inledning.....	4
Syfte.....	5
Bakgrund.....	6
Studiens centrala begrepp.....	6
Integration.....	6
Segregation.....	6
Interkulturellt förhållningssätt.....	6
Litteraturöversikt.....	7
Välfärdspolitiken och integrationen.....	7
Socialisation i ett ”vi och dom” – samhälle.....	8
Förskolans roll i det förebyggande arbetet mot ”vi och dom”.....	9
Musik och integration.....	10
Pedagogiskt drama och integration.....	11
Teoretisk ram.....	12
Kultur och mångfald.....	12
Giddens och integrationen.....	13
Metod.....	13
Kvalitativ metod.....	13
Selfreport.....	14
Urval.....	16
Etiska överväganden.....	16
Genomförande.....	17
Trovärdighet.....	17
Validitet.....	17
Reliabilitet.....	17
Bearbetning av material.....	18
Resultat.....	19
Integration som en förutsättning för lika villkor.....	19
Förskolan som arena för integration.....	21
Förskolan som plattform för integration och mötesplats.....	21
Tid och kunskap.....	24
Tidsbrist gör integration svår att förverkliga.....	24
Behovet av kompetensutveckling.....	25
Resultatdiskussion.....	26
Integration som en förutsättning för lika villkor.....	26
Förskolan som arena för integration.....	29
Tid och kunskap.....	30
Metoddiskussion.....	31
Didaktiska konsekvenser.....	32
Vidare forskning.....	32
Bilagor.....	35

Inledning

Förskolan har i över två decennier genom styrdokument och som samhällelig institution varit en del av Sveriges invandrapolitik och i mer än tio år också en del av den nuvarande integrationspolitiken (Lunneblad, 2006). I förskolans läroplan uttrycks det tydligt att förskolan är en social och kulturell mötesplats och att det i förskolans uppdrag ingår att förbereda barnen för ett liv i ett internaliserat samhälle. Här ingår så väl överförandet av kulturarv, värden, traditioner och kunskaper från en generation till nästa som att ge barnen rika tillfällen att utveckla respekt och känsla för andra kulturer(Lpfö 98)

Enligt Skolverket (2005) skall förskolan arbeta med ett förhållningssätt som ser flera kulturer som en tillgång och där varje barns språk och kulturella bakgrund ges en viktig roll för utformandet av verksamheten. Vidare bör pedagoger i skolan enligt skolverket (2005) fortlöpande ges möjlighet att reflektera över sina föreställningar och värderingar rörande kulturella och språkliga olikheter och sträva efter att utveckla ett interkulturellt förhållningssätt.

I en kommun del i södra Sverige pågår just nu ett integrationsprojekt med förskolan i fokus. I kommundelen finns en påtaglig bostadssegregation som ger förskolorna i upptagningsområdet olika etnisk och kulturell mångfald. Med hänvisning till befolkningsstrukturen har aktiviteter som förväntas bidra till ökad integration prioriterats. Projektet syftar till att öka integrationen mellan svenska barn och barn med utländsk bakgrund samt öka förståelsen och kunskapen kring det internaliserade samhälle som vi lever i idag. En dramapedagog har anställts med huvudsaklig uppgift att arrangera möten mellan barn från områden som är segregerade från varandra. Avdelningarna på förskolorna från segregerade områden i kommundelen delas in i integrationsgrupper. Vilket innebär att en avdelning från en förskola belägen i det mer homogent ”svenska” området placeras i samma grupp som en av avdelningarna från en förskola i det mer mångkulturella området. Dessa får sedan i uppgift att skapa en kontakt med varandra. En lokal har ordningsställts där dramapedagogen genom lekfulla dramapass med musikaliska inslag skapar gemensamma upplevelser och möten mellan barn i de olika integrationsgrupperna. Som en fortsättning träffas sedan de olika grupperna hos varandra och på olika lekplatser och parker i närområdet. Projektets huvudmål är att öka antalet möten mellan barn i förskolan från segregerade områden i upptagningsområdet samt att öka kunskapen och toleransen kring kulturell mångfald. Förhoppningen är att detta på sikt ska bidra till en ökad integration i kommundelen.

Integration har alltid varit någonting viktigt mig för. Det är något som berör alla i vårt samhälle. Eller åtminstone borde göra det. Jag tar nu tillfället i akt i denna studie att öka mina kunskaper och förhoppningsvis också andras kring integrationens betydelse för oss alla och förskolans viktiga roll och potential när det handlar om arbetet med integration och också med det förebyggande arbetet mot segregation och sociala klyftor.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka ett pågående integrationsprojekt som syftar till att öka antalet möten mellan barn från segregerade områden i en kommun del i södra Sverige. Undersökningens övergripande fokus kommer att beröra pedagogers, arbetsgivares och projektledares uppfattningar kring integration i förskolan samt vilka förväntningar som finns kring det pågående projektet.

Följande frågeställningar ligger till grund för studien:

- Hur resonerar pedagoger, arbetsgivare och projektledare kring integration i förskolan?
- Vilka förväntningar finns kring det pågående projektet?

Bakgrund

Inledningsvis presenteras några av de mest centrala begreppen i studien.

Studiens centrala begrepp

Inledningsvis följer en förklaring kring några begrepp som är vanligt förekommande i studien

Integration

Den grundläggande integrationsdiskursen i dagens samhälle rör framförallt etniska relationer. Det handlar då framförallt om invandrades möjligheter att på lika villkor som majoritetsbefolkningen aktivt delta i samhällslivet. Vidare handlar integration genom skolpraktik om att erbjuda en mötesplats där barn med olika erfarenheter och bakgrund kan mötas på lika villkor (Bunar, 2001).

Segregation

Begreppet segregation härleds ofta till en synlig och socialt relaterad uppdelning mellan olika befolkningsgrupper på basis av faktorer som klass, etnicitet, kön eller ålder. Denna uppdelning får konsekvensen att olika grupper blir koncentrerade till olika bostadsområden (Lunneblad, 2006).

Interkulturellt förhållningssätt

I ett interkulturellt förhållningssätt finns ett kunskapsintresse att lyfta fram kulturella faktorer inverkan på individers utveckling och lärande i syfte att vidga förståelsen av hur kunskap konstrueras i interkulturella lärandeprocesser. (Lunneblad, 2006). Bergstedt och Lorenz (2004) beskriver interkulturellt lärande som något som sker i interaktion mellan individer med olika kulturell och/eller etnisk bakgrund.

Litteraturöversikt

Följand litteraturöversikt syftar till att presentera en del tidigare forskning, studier och rapporter som gjorts inom området.

Välfärdspolitiken och integrationen

Arbetskraftsinvandringen under 60- och 70- talet och den senare flyktinginvandringen ställde den generella välfärdspolitiken i Sverige inför ett dilemma. Det handlade om ett antal icke-medborgare som föreföll sakna vissa politiska och sociala rättigheter och som var extra utsatta i samhället. Som ett svar på detta infördes en rad särskilda åtgärder riktade mot invandrare. Samtidigt blev integrationen en politisk policy vilken sedan i princip uteslutande har förknippats med invandrare. Enligt de nya invandrapolitiska målen skulle dessa integreras i det svenska samhället. Detta genom att erbjudas lika rättigheter och samma möjligheter som majoritetsbefolkningen. Det infördes säråtgärder ämnade att främja invandrades framförallt språkliga men också kulturella resurser. Tanken var att underlätta bevarandet av invandrades kulturer. Även om intentionerna föreföll goda har många inom området ifrågasatt om inte detta i sin tur har bidragit till en syn på invandrare som en från majoritetsbefolkningen avvikande grupp som är i behov av säråtgärder (Bunar 2001, s 64). Den senaste politiska prepositionen har emellertid sökt råda bot på detta. Nu talas det om en ny integrationspolitik i stället för den gamla invandrapolitiken. Tanken med begreppsförändringen är att framhäva att integrationen måste vara ömsesidig. Det vill säga att det inte bara handlar om att invandrare ska integreras i det svenska samhället utan att majoritetsbefolkningen också ska integreras med invandrarna (Bunar, 2001).

Några av de främsta integrationspolitiska målen handlar om att ge stöd till individens egen försörjning och delaktighet i samhället, värna grundläggande demokratiska värden och verka för kvinnors och mäns lika rättigheter samt förebygga och motverka diskriminering (Bunar 2001, s.65).

Det handlar om hur samhället tillhandahåller strukturella förutsättningar för att de utsatta grupperna och individerna skall få lättare tillgång till de gemensamma resurserna. Det innebär inte att dessa grupper i samhället skall behöva kämpa sig till inflytande och delaktighet utan att det finns samhällsliga praktiska villkor när det gäller arbete, utbildning, fritid och liknande (Bunar 2001).

Enligt Olsson – Hjort (1992) har den svenska välfärdspolitiken utvecklats i två riktningar. Den ena riktningen handlar om att utjämna och den andra om att blanda. När han talar om att utjämna handlar det i stort om att minska klyftorna mellan sociala skikt i samhället. Uttrycket blanda innefattar vikten av skapandet av olika sociala miljöer inom boende och utbildning där olika grupper i samhället kan integreras med varan och därigenom uppnå social integration. Den sociala integrationen motverkas i sin tur enligt Olsson – Hjort (1992) av ett segregerat boende och också av brist på sammanhållning i samhället. Han framhäver således att integrationen och välfärdspolitiken är varandras förutsättningar.

Ålund (1999) har skrivit om strukturell och kulturell integration. När hon talar om strukturell integration handlar det om i vilken utsträckning den invandrade befolkningen har fått tillgång till sociala nätverk där en förmedling av ekonomiska, politiska och sociala värden äger rum. Nätverken som hon talar om innefattar allt från vänskapskretsar och blandade äktenskap till arbetsmarknad, politiska strukturer och institutionella system. Den kulturella integrationen handlar om hur den invandrade befolkningen blivit en del av och anammat majoritetssamhället och dess grundläggande normer och värderingar men också om majoritetssamhällets gradvisa förändring mot en större öppenhet för andra kulturer. Kulturell och strukturell integration fungerar enligt Ålund parallellt med varan och utveckling sker i samspel med viljan och förmågan att acceptera förändringar.

Socialisation i ett "vi och dom" – samhälle

En viktig del i förskolans uppdrag är att motverka och förebygga uppkomsten av ett "vi" och "dom" tänkande. Det handlar om att se alla människor som en del av samhället och göra alla, oavsett kulturell bakgrund till deltagare. Detta för att motverka synen på invandrare som "de andra".

Primär socialisation är den första socialisation en individ genomgår i barndomen, genom vilken han blir medlem av samhället. Sekundär socialisation kallas varje följande process som leder en redan socialiserad individ in i nya sektorer av hans samhälles objektiva värld (Berger och Luckman, s.154).

Berger och Luckman (1966) framhäver att varje individ föds in i en objektiv och social struktur. Inom denna struktur möter individen signifikanta andra som fungera som övervakare över individens socialisation. Dessa personer är påtvingade individen. Det är deras definitioner av dennes situation som skapar den objektiva verkligheten. Individen övertar således de signifikanta andras roller och attityder. Dessa internaliseras sedan och görs till individens egna. Hägerström (2004) hävdar att de som tillhör "vi" och "dom" grupperna ändå kan se att identiteter är sociala och föränderliga. Vidare menar Hägerström att det uppstår en förståelse kring hur identiteterna är sammansatta historiskt och hur de uppstår i interaktion med andra genom att uppleva identiteternas reproduktion och förändring. Uppdelningen mellan grupperna sker enligt Hägerström (2004) först när majoritetsbefolkningen erkänner sig själva och icke-erkänner invandrarna. Först då sker en kategorisering där invandrarna ses som en grupp som är olik den andra. Det är ofta uppfattningar kring etnicitet och kulturell tillhörighet som ligger till grund för ett "vi" och "dom" tänkande.

Under 1970- 1990-talet har människor beskrivit individers beteenden och värderingar på ett sätt som har resulterat i användandet av dikotomier. Enligt Hägerström (2004) tycks denna uppdelning av dikotomier ske mer eller mindre automatiskt. Hägerström menar att människor delar upp och kategoriserar andra genom det som de ser som annorlunda jämfört med dem själva. Uppdelningen sker enligt Hägerström oftast kring det som lätt uppfattas så som namn, utseende, språk och kläder. Ovan nämnda författare talar om gränser som dras upp och verkar vara fasta och ofrånkomliga. Men om man ser detta genom ett empiriskt eller konstruktivistiskt synsätt snarare ter sig ständigt föränderligt. Således menar

Hägerström(2004) att gränser som dras upp mellan ”oss” och ”dom” reproduceras och blir svåra att frigöra sig ifrån.

Även inom den pedagogiska forskningen finns resultat som visar på uppdelningar mellan ”vi” och ”dom”. Lappalainen (2003) har skrivit om ”finskhetens” betydelse i den pedagogiska verksamheten i förskolan i Finland. Artikeln analyserar hur pedagoger som arbetar med barn i förskoleålder definierar ”finskhet” och hur de i den vardagliga praktiken hanterar etnicitet. Här illustreras hur nationalism och etnicitet aktualiseras i vardagen på förskolan. Lappilainens studie avslöjar att den liberala visionen som efter krigstiden adopterats i Finland har förstärkt de nationella banden. ”Finskheten” har blivit ett vedertaget koncept i den vardagliga ordningen och i det vardagliga livet. När individer som definieras som ”finska” utvärderas görs detta utifrån individuella kvalifikationer. Men när individer som ses som ”de andra” granskas fungerar den kulturella bakgrunden som tolkande.

This is a fiction which naturalises the hegemony of one collectivity and its access to the ideological apparatuses of both the state and the civil society. Minorities are constructed into assumed deviances from the “normal”, and excluded from important sources of power.
(Lappalainen, 2003 s 84)

Lorenz (2007) menar att för att vi ska lyckas med det som vår välfärdspolitik har försökt med i 30 år så måste vi skapa ett samhälle där ”vi” inkluderar alla människor som bor i Sverige. För att detta ska göras möjligt menar Lorenz att det institutionellt måste införas ett interkulturellt förhållningssätt.

Förskolans roll i det förebyggande arbetet mot ”vi och dom”

Interkulturell pedagogik har definierats av olika forskare. Lahdenperä (2004) beskriver interkulturell pedagogik som ett övergripande begrepp vilket innefattar en rad olika processer så som interkulturellt lärande, interkulturell undervisning, interkulturell kommunikation, en mångkulturell skolutveckling samt interkulturell pedagogisk forskning. Den interkulturella pedagogiken syftar enligt henne till att öka kompetenser hos pedagoger för att de ska ges möjlighet till förståelse kring kulturella faktorerers inverkan på individers utveckling och lärande.

Enligt skolverket (2005) bör alla förskolors arbete präglas av ett interkulturellt förhållningssätt där pedagogerna ser olika kulturer och språk som en tillgång för barngruppen och verksamheten. Pedagogerna bör fortlöpande diskutera och reflektera över sina föreställningar och värderingar kring kulturella och språkliga olikheter och sträva efter ett interkulturellt förhållningssätt. Bergstedt och Lorenz (2004) menar att interkulturellt lärande kan betraktas som ett lärande som äger rum genom möten och social interaktion mellan individer med olika kulturell och etnisk bakgrund. Begreppet syftar alltså enligt författarna ovan till en process eller ett gränsöverskridande. I begreppet finns också som synes ett normativt antagande om utbildning, samhället och hur dessa präglas av mångfald. Vidare skall denna mångfalds genomsyras av demokratiska värden så som jämlikhet och respekt för andra människors rättigheter.

Johannes Lunneblad(2006) skriver om interkulturellt förhållningssätt på följande sätt:

Interkulturell pedagogik kan ändå tolkas som ett centralt begrepp i den akademiska diskussionen och i debatten om utbildning i relation till mångkulturellt samhälle. Begreppet har vanligtvis i dessa sammanhang en klart uttalad normativ intention (Lunneblad, 2006 s. 25)

Vidare anses interkulturellt förhållningssätt bidra till att stereotyper, fördomar, rasism, diskriminering och sociala orättvisor synliggörs i den pedagogiska vardagen (Lahdenperä, 2004). Frågor om kunskapens konstruktion, reproduktion och grupperns exkludering leder i sin tur till att frågor rörande integration, marginalisering och normalisering implementeras i den pedagogiska diskursen. Jämlikhet bör vara en innehållslig dimension i all interkulturell utbildning enligt Bergstedt och Lorenz (2007). Enligt ovan nämnda författare är utgångspunkten i all interkulturell forskning förändrade samhällsvillkor där mångkulturella lärandemiljöer finns. I dessa miljöer studeras olika ledningsprocesser och företeelser från interkulturella perspektiv. Enligt författarna är syftet med studierna att synliggöra etnocentriska och monokulturella föreställningar inom utbildning och att åstadkomma förändringar i synsätt och interaktion då lärande definieras.

Bozarslan (2001) skriver om hur viktiga just förskollärarna är för de nyanlända familjerna. Författaren talar om att förskolan är en institution som ofta är inblandad i de allra första mötena med det nya landet och det svenska samhället. Bozarslan beskriver vidare pedagogerna som viktiga representanter som genom ett medvetet pedagogiskt arbete både kan ge barn trygghet i den svenska kulturen och samtidigt också skapa bra förutsättningar för barnen i bejakandet av sitt kulturella ursprung. Lahdenperä (2004) skriver vidare att en god självkänedom hos de verksamma pedagogerna är en förutsättning för att kunna förstå och arbeta interkulturellt. Lahdenperä menar att det inte går att undvika sina känslor när man arbetar med den interkulturella kompetensen eftersom det innefattar reflektion och bearbetning av de egna tankarna och föreställningarna. Vidare framhåller författaren att öppenhet, tolerans och empati är nyckelord i ett interkulturellt förhållningssätt.

Musik och integration

Om man tittar på förskolan i ur ett historiskt perspektiv ser man att sånger och ramsor traditionellt har varit en naturlig del av förskolans verksamhet (Johansson, 1998). Enligt Lunneblads (2006) studie så är arbetet med sånger och ramsor något som är vanligt förekommande då personalen arbetar med kulturell mångfald. Calderon (2004) framhäver att det ofta finns en otrolig sångskatt från den egna kulturen och uppmanar till att pedagoger skall arbeta mer med detta i verksamheten. Ett igenkännande i musik och sånger från den egna kulturen kan enligt Calderon fungera som en trygghet för barnen och också väcka intresse bland barn från andra kulturer i barngruppen. Enligt Becker Gruvstedt (2000) är muciserande ett särskilt användbart medel för interkulturellt arbetssätt och förståelse. Författaren menar att musiken kan riva murar och att den skapar mer kontakt mellan människor än något annat ämne.

Seater(2003) har gjort en studie där det tydligt beskrivs att fokus ligger i den pågående debatten om hur institutioner behöver förändras när monokultur ersätts med mångkultur. I resultatet diskuteras att förskolorna, musikskolorna och skolorna är potentiella mötesplatser och att musiken är en mötesplats för alla kulturer. Vidare

hävdar Seater(2003) att fakta kring detta ännu inte nått Sverige och således inte heller tillämpats. Ovan nämnda hävdar också att det behövs en interkulturell pedagogik där kulturen ses som ett medel för förståelse. Musik erbjuder enligt Seather(2003) ett medel för att få den förståelsen för så väl pedagoger som barn.

En kritik som framförts i samband med just sång och musicerande som verktyg i kulturellt arbete är enligt Lunneblad (2006) att det lätt blir en målsättning för ”de andra” och inte räcker som underlag för interkulturellt lärande. Om musik och sång på fel sätt används i arbetet med kulturell mångfald kan detta enligt ovanstående leda till att skillnader på ett negativt sätt förstärks. Detta kan kopplas samman med Lappalainens (2003) studie rörande ”finskhetens” betydelse i Finländska förskolor.

Pedagogiskt drama och integration

Enligt Erberth och Rasmusson (2008) är det pedagogiska dramat en estetisk uttrycksform som kan jämföras med bild och musik. Vidare framhålls att människor genom pedagogiskt drama kan lära sig mer om varandra och att det härigenom skapas goda förutsättningar för att träna förmågan att läsa av sociala koder. I det pedagogiska dramat skapas enligt ovanstående goda förutsättningar för att träna förmågan att känna trygghet i grupp och utveckla självkänslor vilket senare i livet kan bidra till mod att uttrycka sig. Hägglund och Fredin (2001) betraktar det pedagogiska dramat som ett aktivt och kreativt verktyg som pedagogerna kan använda sig av för att skapa mellanmännsliga möten som i sin tur tränar de sociala förmågorna. Enligt författarna ovan är leken och det pedagogiska dramat starkt sammankopplade och de framhåller vikten av att lalla pedagoger som arbetar med barn och drama bör vara väl införstådda med detta samband. Rasmusson (2000) belyser kopplingarna mellan barnens verklighet och drama. Hon menar att drama som metod i förskolan bidrar till att barn undersöker sin egen verklighet och får mer kunskap om andras.

Teoretisk ram

Följande avsnitt behandlar den teori som ligger till grund för studien.

Anthony Giddens (2003) har med sin banbrytande strukturerings teori behandlat integration på samhällsnivå och på ett sätt som tydligt går att knyta an till förskolan som samhällelig institution samt som arena för integration.

Anthony Giddens är en framstående brittisk sociolog och teoretiker. I sin strukturerings teori hävdar han att vardagliga interaktioner människor emellan bidrar till social integration. Han framhåller i sin teori de viktiga frågorna kring människans möjligheter till anpassning efter den etniska mångfalden och också kring hur vi ska kunna undvika etniska konflikter. Hans tankegångar ligger till grund för analyser av olika sociala system och dess reproduktion. I systemen finns negativa segregationsfaktorer så som arbetslöshet, bostadssegregation, rasism och främlingsfientlighet men också integrationsfrämjande faktorer så som mål, policy, visioner och konkret verksamhet vilka enligt Giddens kan finnas inom samma institution.

Kultur och mångfald

Kulturer, menar Giddens (2003), kan inte förstås utifrån. En fundamental tes inom sociologin är att en kultur måste studeras i termer av dess egna innebörder och värderingar.

Anthony Giddens menar att många kulturer skiljs åt genom både kulturella uppfattningar och mångfalden i mänskliga beteenden. Olika kulturer har enligt Giddens (2003) olika krav för hur man bör uppträda. Det som anses vara normalt beteende i mellanöstern kan betraktas som helt oacceptabelt i västvärlden. Dessa skillnader kulturer emellan medför sedan att det ofrånkomligt skapas generella kulturella skillnader. Giddens menar vidare att mindre samhällen har en större benägenhet att vara kulturellt homogena och att de industriella samhällena är mer mångkulturella. Giddens menar också att för att vidmakthålla samhälleliga normer och värderingar är kulturen av grundläggande betydelse.

Den internationella migrationen blir allt större i takt med globaliseringen och integreringen av ekonomi, och rörelserna i och uppblandningen av befolkningsgrupperna kommer med all sannolikhet att intensifieras under de år som ligger framför oss. Samtidigt fortsätter etniska spänningar och konflikter att flamma upp i samhällen över hela världen (Giddens, 2003 s.401)

Giddens (2003) hävdar också att kulturella skillnader bidrar till kreativa samhälleliga förändringar. Men han betonar också att det är just de kulturella skillnaderna som ofta skapar motsättningar i samhället. Detta beror enligt honom

oftast på svårigheter att förstå en ny kulturell miljö. Dessa motsättningar kan enligt Giddens(2003) exempelvis handla om jämställdhet mellan könen eller om barns rättigheter.

Giddens och integrationen

Giddens (2003) hävdar att vardagliga interaktioner inte bara bidrar till social integration utan också till reproduktion av sociala institutioner. Han menar således att social interaktion är meningsfull i reproduktionen av strukturer och system. Giddens talar om ett ömsesidigt beroendeförhållande mellan samhälleliga strukturer och individuella handlingar.

Giddens har utarbetat tre modeller för integration. Den första är assimilering vilket betyder att invandrarna anpassas till det nya landets värderingar och normer. Samtidigt blir de delaktiga i de seder, traditioner och vanor som majoritetsbefolkningen har. De överger därigenom sin egen kultur och sin kulturella härkomst.

En lyckad assimilering kräver att invandrarna ändrar livsstil och integreras i en annan social ordning (Giddens 2003, s.402)

Den andra modellen kallar han för smältdegeln . Här förutsätts att invandrarna inte ska behöva ta avstånd från sina ursprungliga kulturer och traditioner utan att alla individer i samhället skall blandas och smälta samman med varandra. Detta ger i sin tur upphov till nya föränderliga kulturella mönster.

Den tredje och sista modellen för integration enligt Giddens(2003) är kulturell pluralism då ett pluralistiskt samhälle eftersträvas. I denna modell accepteras de etniska skillnaderna och betraktas också som viktiga delar i samhällsstrukturen. Subkultur erkänns och ges samma rättigheter och status. Giddens framhåller den mest önskvärda effekten av etnisk och kulturell mångfald är att invandrarernas bidrar till att forma en kontinuerligt föränderlig social omgivning. Han förespråkar alltså inte assimileringensmodellen (Giddens, 2003).

Metod

I denna del av arbetet beskrivs vald metod, redskap och tillvägagångssätt. Texten är indelad i ett antal underrubriker.

Kvalitativ metod

För att inhämta stoff till studien har jag använt mig av kvalitativ metod. Detta var den metod som jag kände stämde bäst överens med mitt syfte och frågeställningar.

Målsättningen med den kvalitativa analysen är att identifiera ännu okända eller bara otillfredsställande kända företeelser, egenskaper eller innebörder. Kvalitativ analys har som mål att identifiera variationer, strukturer och eller processer Starrin (1994). Dennes definition av den kvalitativa forskningen syftar till att upptäcka eller visa på företeelser som är okända. Malmquist (2009) skriver att den kvalitativa forskningen kan bidra till en mer nyanserad, detaljerad och riklig beskrivning av ett fenomen. En stor utmaning i den kvalitativa analysen är att göra det insamlade materialet begripligt i förhållande till syfte men också när det handlar om att göra resultatet

kommunicerbart. Holme och Solvang (1997) skriver om två olika former eller utgångspunkter i analysarbetet. Enligt författarna innebär den första utgångspunkten en helhetsanalys där forskaren skaffar sig en översiktlig bild av helheten i det insamlade materialet. Därefter väljs centrala teman ut. Detta arbete innebär att forskaren utifrån konkreta data och utifrån vad dessa ger uttryck för kan samla och överföra dem till en mer abstrakt nivå. Här förespråkas vikten av att gå systematiskt tillväga och att många olika angreppssätt prövas. Detta innebär att materialet måste studeras både övergripande och i detalj. Därefter reduceras och sorteras datamängden. Det är här enligt Malmquist (2009, s.125) viktigt att forskaren i förhållande till syfte och frågeställningar fångar upp sådant som talar både för och emot det som ska belysas. Detta för att inte materialet på något sätt ska manipuleras eller förvanskas.

Giddens (2003) struktureringsteori har legat till grund för den kvalitativa analysen. I denna behandlas integration på samhällsnivå på ett sätt som tydligt går att relatera till förskolan som samhällsrelaterad institution och mötesplats. Enligt Dimenäs (2009, s 97) bör teorin just vara ett redskap som bidrar till att forskaren utvecklar en djupare förståelse för undersökningsområdet. Det vill då säga, i denna studie, att bilda en djupare förståelse för just integration relaterat till förskolan och dess praktik.

Selfreport

Den metod som jag har valt för att besvara mitt syfte och frågeställningar är selfreport.

Att be någon skriva en text eller rita en bild som sedan analyseras är något som används inom många olika forskningsansatser. Tillexempel har det inom fenomenologin varit vanligt förekommande. Det har även utvecklats olika metoder för att analysera skrivna texter, så kallade selfreports.

Skrivna texter är ett användbart redskap för att få kunskap kring människors erfarenheter och upplevelser och dess tankar kring dessa. Det är viktigt att tänka på att det perspektiv utifrån vilket frågorna skrivs påverkar formuleringarna. Det är därför viktigt att den information som ges i samband med en selfreport är noga genomtänkt. Detta eftersom man som forskare inte har några möjligheter att påverka eller komplettera frågorna i efterhand. Att man inte kan påverka eller komplettera kan ses både som negativt och positivt. Framförallt framhålls det positiva i att respondenten opåverkat och under ett relativt långt tidsintervall får möjlighet att tänka igenom sina svar.

Enligt Davidsson (2009, s.70) passar selfreport som verktyg bra till studier som går ut på att undersöka människors uppfattningar kring ett visst fenomen eller begrepp. I en selfreport formuleras öppna och övergripande frågor rörande ämnet. Frågorna bör vara noga genomtänkta så att personens erfarenheter, uppfattningar eller upplevelser fokuseras i texten. Det är också viktigt att tänka på just formuleringarna i frågorna eftersom det inte finns någon möjlighet till spontana följdfrågor enligt Davidsson (2009, s.73). Dessa frågor besvaras sedan av respondenterna i löpande text.

I analysen av texterna användes i denna studie Gorgies modell (Dimenäs, 2009, s74) som innefattar fem steg. Analysen inleds i steg ett med att forskaren läser igenom varje svar noga och söker hitta en helhetsbetydelse i varje individuell text. Steg två handlar om att avgränsa texten i olika betydelseenheter. Det kan handla om enstaka meningar eller fraser som förefaller viktiga eller betydelsefulla. Dessa betydelseenheter bär på en mening och ses som viktiga inslag i texten. Sedan avgränsas de centrala teman som utkristalliserat sig i texterna i steg tre och överflödiga utsagor eller upprepningar utesluts. Vidare bearbetas i steg 4 de centrala meningsbärande teman som har kunnat utläsas i texterna och jämförs med vetenskapliga begrepp. Detta görs i enighet med det valda teoretiska perspektivet. Utifrån detta dras sedan olika slutsatser kring det som förefaller gemensamt och det som skiljer sig i texterna. Syftet är att finna kärnan i texterna. Steg fem innebär att forskaren skriver om och sammanställer utsagorna så att de ger en slutlig bild av det gemensamma i texterna (Dimenäs 2009, s.75)

Urval

Studien är genomförd i en kommundel i en mellanstor stad i södra Sverige. De respondenter som valts till studien har alla en koppling till det pågående integrationsprojektet. De arbetar som arbetsgivare, projektledare och pedagoger och är aktiva i projektet. Respondenterna 1 och 2 från Avdelningarna *Blåbäret* och *Hallonet* från *Östra Förskolan* har erfarenhet av att arbeta i bostadsområden med hög andel invånare med utländsk bakgrund. Respondent 3 från avdelningen *Tomtarna* på *Ekgården* har erfarenhet av att arbeta i en mer homogent ”svenskt” område. Respondent 4 har erfarenhet av att arbeta både som pedagog i områden med hög andel invandrare och som arbetsgivare i icke multietniskt område. Respondent 5 är projektledare och arbetar i både multietniskt område och icke multietniskt område vilket ger en god kännedom om de olika förutsättningar som finns i respektive område. Respondent 6 är arbetsgivare och projektledare och också en av dem som tagit initiativet till projektet. Syftet med detta urval var att försöka få samtliga yrkeskategorier representerade som är kopplade till det pågående projektet.

Etiska överväganden

I genomförandet av min studie har jag tagit hänsyn till de principer som framgår i *Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*, Vetenskapsrådet (2002). Forskningskravens syfte är att utveckla och fördjupa kunskaper i samhället.

Informationskravet har uppfyllts genom att jag tydligt informerat respondenterna kring syftet med min studie och också hur den kommer att genomföras. Under dessa samtal blev samtliga respondenter också enligt kravet på samtycke uppmärksammade på att dess medverkande i studien var på frivillig basis och att de när som helst kunde välja att avbryta denna. De personliga samtalen gav också respondenterna en god möjlighet till att ställa de frågor som uppkom i samband med studien och dess syfte vilket sågs som positivt. En god tidsmarginal gavs och respondenterna fick också lite tid innan utsatt startdatum för att förbereda sig. I min studie har jag enligt konfidentialitetskravet varit noga med att alla i undersökningen har givits största möjliga konfidentialitet bland annat genom fingerade namn på förskolorna och avdelningarna och siffror i stället för fingerade egennamn. En annan viktig åtgärd för att höja konfidentialiteten var att inte benämna respondenternas befattningar på ett sådant sätt så att det kunde härledas till en viss person. I detta avseende används till exempel samlingsnamn så som arbetsgivare, pedagoger och projektledare. Detta för att så långt som möjligt avidentifiera informanterna. Jag förstår att det som framkommit i respondenternas svar kan vara känsligt vilket också är anledningen till att jag valde att kalla respondenterna för siffror då det inte skall kunna gå att urskilja till exempel kön, ålder eller knyta vissa resonemang till en viss person. Eftersom studien kretsar kring ett pågående projekt har konfidentialiteten varit en utmaning. Slutligen har jag enligt nyttjandekravet endast använt respondenternas svar i forskningssyfte.

Genomförande

Inledningsvis genomfördes en pilotstudie där jag testade min selfreport. Jag lät sedan testpersonerna utvärdera sin upplevelse av att svara på mina frågor. Jag efterfrågade vad som kunde ha varit bättre formulerat eller tydligare skrivet. Detta var ett viktigt moment i utformandet av mina selfreports då det gav respons som bidrog till ytterligare förbättringar som förtydligade mina frågor. Jag kontaktade sedan de sex personer som jag önskade skulle ingå i studien. Det var då viktigt att jag kunde vara säker på att så många som möjligt ville ställa upp. Jag hade inget stort urval av människor att fråga så det blev viktigt att presentera min idé på ett så övertygande sätt som möjligt. De första två som tillfrågades ville emellertid inte ställa upp så jag blev tvungen att tänka om. Två nya respondenter tillfrågades och de var positiva till att delta i studien, vilket jag var glad för. De andra fyra ville gärna ställa upp. Nästa steg var att överlämna mina färdiga selfreports och missivbrev med tillhörande information personligen. I samband med detta kunde jag också ge svar på eventuella oklarheter och informera om selfreport som verktyg. Med en respondent genomfördes dock endast ett personligt samtal via telefon och missivbrev samt selfreport skickades via e-post. Sammanlagt lämnades sex selfreports ut. Ett relativt långt tidsintervall gavs åt respondenterna då det kändes viktigt att ge dem lugn och ro och tid för eftertanke. Alla sex lämnade tillslut in sina selfreports. Dock var det två som kom in efter det angivna tidsintervallet. Jag valde att ändå ta med dessa i studiens resultat.

Trovärdighet

Nedan följer en redogörelse kring studiens validitet och reliabilitet.

Validitet

Enligt Kilström(2009) handlar studiens giltighet om att man studerat det som man avsåg att studera. Vidare talar ovan nämnda författare om att redskapen bör vara väl utprovade.

Valet av rätt verktyg har bidragit till att studien undersöker det som är relevant i sammanhanget. Vidare har jag genomfört en pilotstudie. Genom att låta testpersonerna utvärdera sin upplevelse av att svara på mina frågor kunde jag förbättra och förtydliga formuleringarna. Detta höjde kvalitén på frågorna i mina färdiga selfreports och gjorde dem mer relevanta för studien. Under hela processen har en akademiskt skolad person granskat texten och givit synpunkter och förslag på förbättringar.

Reliabilitet

Jag har under genomförandet av studien varit noggrann och tänkt igenom varje steg. De personer som deltagit är alla väl insatta i problemområdet och har alla en koppling till det pågående integrationsprojektet. Selfreport är ett verktyg där respondenterna inte kan påverkas under tiden de skriver sina svar av till exempel följdfrågor eller stämningar i rummet vilket i sig ter sig reliabilitetshöjande. Under bearbetningen av resultatet hade jag också god hjälp av en akademiskt skolad person som gav synpunkter och förslag. Enligt Kilström (2009) höjs tillförlitligheten om studien genomförs av fler än en observatör. Jag inser att reliabiliteten hade höjts ytterligare om vi varit två, eller fler, som genomfört studien tillsammans.

Bearbetning av material

Det första steget i analysen innebar att noga läsa alla texter och söka hitta den sammanfattande kärnan i respektive svar vilket innebär en granskning av texten utifrån syftet och de frågeställningar som satts upp. Det handlade i stort om att hitta de meningsbärande budskapen som på något sätt besvarade frågeställningen. Sedan granskades dessa meningsbärande textfraser och delades upp i olika teman. Genom att märka de olika teman som utkristalliserat sig i texterna med olika färger delades de in under respektive tema. De teman som utkristalliserade sig var dels kopplade till samhället där respondenterna beskrev hur de tänkte kring integration och vad begreppet innebar för dem i relation till förskolan och samhället och dels handlade det om förskolan som plattform för integration och kulturella möten. Ett annat återkommande tema var beskrivningen av ett behov av mer utbildning och mer tid i samband med det pågående projektet. De teman som sedan fick ligga till grund för studien var: Integration som förutsättning för lika villkor, förskolan som arena för integration och behovet av tid och kompetensutveckling. De olika resonemangen tillhörande respektive respondenters texter klipptes sedan ut och sorterades in i det teman där de föreföll höra hemma. Därefter bearbetades och analyserades resultatet utifrån samstämmighet respektive skillnader i respondenternas resonemang. En del resonemang var lite svåra att placera eftersom de kunde tillhöra flera teman samtidigt. Jag sökte därefter relevanta resultat i den valda litteraturen och teorin som kunde sättas i samband med de resultat som jag genom min analys hade fått fram. Slutligen diskuteras de resultat som framkommit i studien med utgångspunkt i litteratur och teori.

Resultat

I detta avsnitt kommer resultatet att redovisas. Resultatet presenteras utifrån de teman som framkommit i analysen. Dessa är: Integration som förutsättning för lika villkor, förskolan som arena för integration och behovet av tid och kompetensutveckling.

Integration som en förutsättning för lika villkor

Återkommande i samtliga respondenters beskrivningar av sina uppfattningar kring integration är den samhälleliga kopplingen. Respondenterna beskriver uppfattningen om att en ökad integration i vår samhällsstruktur skulle bidra till att ge människor större möjlighet att på lika villkor verka och leva sina liv i samhället.

En av företrädarna för arbetsgivarna talar om integration som en förutsättning för lika möjligheter både när det handlar om utbildning och arbete men också för att uppnå framgång i livet. Samma respondent uttrycker vidare tankar kring att en ökad integration på samhällsnivå också på sikt skulle bidra till en positiv samhällsutveckling. Detta gör vederbörande på följande sätt:

Integration betyder också likvärdiga förutsättningar och möjligheter till utbildning, arbete, deltagande i samhällslivet och därmed likvärdiga förutsättningar för framgång i livet och möjligheter att bidra till en positiv samhällsutveckling.

Detta sätt att relatera till integration som begrepp anknutet till förskolan som samhällelig institution överensstämmer i stort med övriga respondenters svar. Här blir samhällsnivån tydlig samt tankegångarna kring att en ökad integration också skulle ge bättre förutsättningar för lika samhälleliga möjligheter. Detta kan kopplas samman med det som en annan arbetsgivare uttrycker när denne talar om vikten av att reflektera över vad vi själva lägger in i begreppet och i sitt resonemang knyter samman integration ur både samhällsnivå och individnivå. I citatet nedan för en av arbetsgivarna ett resonemang kring hur samhället tillgodoser möjligheter och tillgångar och huruvida på så vis en ökad integration skulle ge människor mer likvärdiga möjligheter att lyckas.

Det är ett viktigt begrepp. Fast vad vi lägger i begreppet är viktigare än själva ordet. För mig som tidigare verksam pedagog i en mycket mångkulturell miljö kände jag att det var viktigt att arbeta med just integration. Och att då tänka på själva andemeningen av ordet som för mig är att ge alla oavsett bakgrund, hudfärg, religion, etnicitet, sexualitet samma tillgång till vårt samhälle och optimala förutsättningar att lyckas.

Uppfattningen om att graden av integration kan vara en avgörande faktor när det handlar om människors möjligheter är återkommande i respondenternas svar. Respondent 1 beskriver just detta men kopplar också en lyckad integration till vikten av att värna sitt kulturella ursprung.

Integration innebär för mig att alla ska ha samma möjligheter att lyckas i samhället oavsett vilka rötter man har. Om jag växer upp i ett invandrat område och har föräldrar som inte talar svenska knappt och lever i en muslimsk kultur där tv:n står på med familjens hemlands tv-program och jag har ansvaret att hämta mina småsyskon från förskolan så ska jag ändå ha samma möjlighet att lyckas i livet och i samhället som de som lever "Svensson". Jag ska för den sakens skull inte behöva försaka min kultur och mina rötter

Dessa tankegångar kring integration som en förutsättning, både på samhällelig nivå och på individnivå, för lika villkor är något som återkommer i respondenternas svar. En av projektledarna uttrycker i sina tankegångar kring integration vikten av att samhället skapar möjligheter för invandrare att anpassa sig till den nya kulturen som de faktiskt valt. Även denna respondent nämner vikten av att värna sitt ursprung och sina rötter.

När jag hör ordet integration tänker jag först och främst på att man som invandrad anpassar och tar till sig det nya landets/samhällets strukturer lagar, språk, regler för att så gott det går vara en del av det nya samhället man har valt samtidigt som man inte glömmer sin egen kultur.

Respondenten tar också upp ännu en nivå i resonemangen kring integration, nämligen det personliga ansvaret att anpassa sig till sitt nya land. Resonemanget kring det egna ansvaret kontra hur samhället/förskolan skapar förutsättningar för anpassning blir här intressant.

När jag tänker på ordet integration tänker jag på samspelet mellan olika kulturer och vilka förutsättningar det finns att samspela i samhällsstrukturen i dag. Skillnaderna blir extra tydliga när man kommer från olika kulturella bakgrunder. Det är viktigt att människor görs uppmärksamma på de olika utgångspunkter som finns för människors sätt att leva. Ofta upplevs de som tänker annorlunda på grund av en annan kultur eller andra referensramar som konstiga.

I sitt resonemang kring integration som begrepp tas också segregationsfaktorn upp. En av respondenterna som företräder arbetsgivarna talar om boendesegregationen som en faktor som i sig motverkar integration. Närhetsprincipen, som handlar om att föräldrarna har rätt att välja förskola och oftast väljer den som ligger närmast hemmet, nämns också som bidragande till boendesegregationen. Detta i sin tur påverkar också enligt ovanstående hur stor andel kulturell och etnisk mångfald som gör sig gällande på de olika förskolorna i upptagningsområdet.

Boendesegregationen och det faktum att närhetsprincipen är den faktor som överskuggar allt annat vid val av förskola har medfört att många förskolor har, nästan uteslutande, barn som har sitt ursprung i andra länder medan andra förskolor nästan bara har svenska barn.

I analysen av texterna blir det tydligt att integrationen ses som någonting viktigt och de flesta respondenterna beskriver att de ser på ökad integration som en förutsättning för lika villkor i samhället. Sammanfattande framgår i respondenternas

beskrivningar att de tror att man genom att arbeta för ökad integration och motverka segregation kan öka människors möjligheter till lika villkor och till att lyckas i livet. Det framkommer också att det finns en samsyn kring att förskolan är en viktig institution när det handlar om arbetet för en ökad integration i kommundelen. I analysarbetet har också tankar kring integrationsprocessen kopplat till olika nivåer framträtt. Här uttrycks synen på det pedagogiska arbetet i förskolan som viktigt i medlandet mellan människors dubbla existens som både individer och samhälle. I samband med kopplingen till individen framkommer också tankar kring anpassning till det svenska samhället fram. Ett iakttagande i analysen är att det endast är arbetsgivare som reflekterar kring segregationen och framförallt bostadssegregationen i upptagningsområdet och hur detta påverkar graden av integration på olika förskolor beroende på i vilket område de är belägna.

Förskolan som arena för integration

Ett annat framträdande tema i materialet är synen på förskolans lämplighet som plattform för arbetet med integration. Respondenterna uttrycker känslan av att bygga upp något från rätt nivå. Att börja med det lilla barnet och ge det verktyg för att senare i livet med ett öppet sinne möta andra människor utan att fokusera på det som är olikt utan i stället på likheter.

Förskolan som plattform för integration och mötesplats

I texterna framförs återkommande tankegångar kring förskolans viktiga roll när det handlar om integration. En av respondenterna som arbetar som arbetsgivare uttrycker tankar kring förskolans viktiga del i en lyckad integrationsprocess på följande sätt:

Jag delade de tankarna om att nu var det viktigt att involvera förskolan i integrationsprojektet. Tidigare hade man på politisk nivå beslutat om att erbjuda andra skolval som ett led i att skapa integration. Och även ifall skolorna kanske inte var helt förberedda så såg man positiva effekter hos de elever som gjort ett byte. Att då arbeta med integration och sätta detta på kartan i yngre åldrar kändes helt naturligt. För mig är detta ett startskott för ett arbete som jag tror kommer att bedömas som allt mer viktigt i framtiden.

I flera av respondenternas svar tydliggörs resonemanget kring en förväntad positiv effekt i samband med att låta integrationen börja redan i tidig ålder innan barnen har blivit fast i olika kulturella mönster. En av projektledarna uttrycker vidare tankar om hur vi vuxna bör förhålla oss till integration gent emot barnen och inte låta dem färgas av vuxenproblematik. Det är här tydligt att respondenten förknippar den problematik som finns i samhällsstrukturen idag till den vuxna befolkningen och att barnen inte ska lastas med något som de vuxna har skapat.

Jag tänker att man inte ska utgå ifrån den vuxenproblematiken vi har vad gäller integration, dvs fördomar, segregation, Sverigedemokraterna osv, med barnen,

utan låta dom mötas och utgå ifrån likheter utan att färgas av våra vuxenproblem.

Vidare skriver samma respondent om förskolans viktiga roll när det handlar om att redan i tidig ålder ge barnen kunskap om varandras olika kulturer och på så sätt också viktiga verktyg för att motverka fördomar och främlingsfientlighet. I resonemanget framhålls kunskap som det främsta verktyget. Detta kan också kopplas samman med den senare delen i resultatet som handlar om kompetensutveckling.

Fördomar och främlingsfientlighet handlar om okunskap och då är verktyget Kunskap, dvs att lyfta fram de dominerande kulturerna och språkgruppen och prata utifrån dom. Samtala redan i tidig ålder utifrån världen i stort, visa jordgloben med alla länder. Prata om att man kan prata flera språk, prata om vilka länder man har varit i osv. Väcka nyfikenhet för världen och dess invånare.

Här understryks vikten av att stärka sambandet mellan pedagogik och demokrati i syfte att värna kunskapen kring människors lika värde. Detta kan kopplas ihop med det som en av pedagogerna trycker på i sitt resonemang kring hur viktigt det är att redan tidigt på ett konkret och pedagogiskt sätt ge barnen möjligheter till att vidga sina referensramar och låta dem bli medvetna om att människors livssituation kan se olika ut. Men också vikten av att som pedagog visa att även om vi pratar på olika språk, kommer från olika kulturer och lever på olika sätt så finns det ändå många likheter.

För mig blir det självklart att man som pedagog bär ett stort ansvar att tillsammans med barnen lyfta samtal kring människors olikheter. Det kan handla om att man talar olika språk, att någon bryter på finska eller på arabiska och varför det låter som det låter då. Jag tycker att förskolan är en sådan plats där det verkligen finns utrymme för att samtala och öka kunskapen kring varan och att man genom att lyfta det som är olikt och skapa kunskaper kring varför man är olika också kan hitta vägar att prata om det som faktiskt är likt. Jag tycker att det är hög tid att hela den svenska förskolan blir en del av det mångkulturella samhälle vi alla lever och verkar i även om förskolan bara har övervägande svenska barn.

Här framförs en syn på det kulturella mötet som ett möte mellan människor vars kulturer skiljer sig åt i något bestämt avseende. Några av respondenterna har resonerat kring integration på förskolan som en lärande process för både barnen och pedagogerna. Att alla tillsammans i processen till en mer interkulturell pedagogik och i mötet mellan olika kulturer skapar någon slags gemensam delaktighet där var och en ges möjlighet att bidra med erfarenheter och också ta del av andras. Respondent 3 beskriver nedan en situation där den egna referensramen vidgades och där ovan nämnd tillsammans med barnen fick ett vidare perspektiv på vad kulturell mångfald faktiskt handlar om och hur viktigt det är att just vidga sina perspektiv.

Jag har varit lite hemmablind när det gäller just högtider och inte tänkt på att det kan finnas någon som inte vet vad det handlar om. Men härom året så var det en mamma som frågade varför vi firade lucia och om vi kunde förklara det för hennes dotter. Hon sa att hon hade blivit väldigt förvirrad när barnen skulle klä ut sig och att dottern blivit väldigt ledsen för att hon inte förstod. Detta blev ett

slags uppvaknande för mig eftersom jag har sett på den här förskolan som väldigt svensk. De barn som jag mött med annan kultur har ändå verkat väldigt försvenskade och så som jag trott bekanta med våra seder och traditioner. Jag känner att det finns så mycket mer som jag kan fånga upp och arbeta med tillsammans med barnen. Förskolan är ju en institution där olika kulturer möts i väldigt tidig ålder. Här finns oerhörd potential till kulturellt lärande för alla, inklusive pedagogerna.

I samband med resonemanget kring förskolan som arena för integration framträder också i respondenternas texter synen på förskolan som mötesplats. I många av respondenternas svar tydliggörs bilden av förskolan som en arena där mellanmänniska möten ständigt äger rum och hur detta kan dras till nytta i integrationsprocessen. Förskolan beskrivs återkommande i respondenternas texter som en viktig mötesplats för kulturella möten. Dock är det återigen endast en av representanterna för arbetsgivarna bland respondenterna som uttrycker tankar rörande kopplingen mellan Förskolan, antal kulturella möten och boendesegregationen. Enligt respondenten ovan är det ytterst viktig i integrationsprocessen att förskolan arrangerar kulturella möten mellan de segregerade områdena. Vidare hänvisar också respondenten till de problem som skapas som en följd av boendesegregationen i kommundelen. En iakttagelse i analysen här är det faktum att det pågående projektet faktiskt skapar kulturella mellanmänniska möten som utanför integrationsprojektets ramar förmodligen inte skulle äga rum. Detta blir intressant när det sätts in i ett längre framtidsperspektiv. Nedanstående citat, skrivet av samma respondent, kan också knytas an till det föregående citatet. Även här förs ett resonemang kring det gemensamma lärandet som syftar till en ökad tolerans och förståelse.

Med hänsyn till de problem som skapas som en följd av boendesegregationen är det ytters angeläget att förskolorna skapar förutsättningar för återkommande möten mellan barn från förskolor med dominerande andel barn med utländsk bakgrund och förskolor med, i huvudsak, svenska barn och att dessa möten innehåller aktiviteter som, förutom språkutveckling, också syftar till att öka förståelsen för och kunskapen om olika kulturer, seder och traditioner.

Samma respondent uttrycker vidare vikten av det sociala samspelet i den språkliga interaktionen och att barn får lära av andra barn. Här beskrivs det viktiga mötet med det svenska språket för de barn som har svenska som andraspråk. Även här blir de möten som integrationsprojektet skapar intressanta. Genom det pågående projektet skapas språklig interaktion barn emellan som utanför dess ramar mest sannolikt inte skulle äga rum, med den samhällsstruktur som råder i upptagningsområdet.

Vårt mångkulturella samhälle innebär att många barn inte har svenska som sitt modersmål och att det i många hem kommuniceras på ett annat språk än svenska. Utvecklingen av ett nytt språk (andraspråk) underlättas väsentligt av att barnen möter det nya språket, inte bara i mötet med vuxna, utan också i mötet med andra barn.

I resultatet framförs också en tydlig koppling till mänskligt värde. Respondent 1 beskriver i sin text kring integration kopplat till den pedagogiska vardagen tankegångar om hur förskolan som mötesplats kan bidra till större acceptans mellan människor i framtiden.

.Sedan ska det vara naturligt att jag har vänner från andra kulturer och att detta också accepteras av familjerna. Här tror jag att förskolan kan spela en stor roll. Om vi kan arbeta med barnen redan när de är små och skapa möten mellan olika kulturer så tror jag att vi kan skapa en bra grogrund för ökad integration i framtiden.

I analysen av respondenternas texter tydliggörs att integrationsprojektet ses som viktigt och att förskolan också ses som en viktig samhällelig institution för arbetet med integration. Samtliga respondenter resonerar kring hur deras egen medverkan till integration är av stor betydelse. Vidare framhålls vikten av att ta tillvara de mellanmännsliga möten som äger rum i förskolans vardag men även förskolans viktiga del i skapandet av möten mellan barn från olika kulturer. Det framgår vidare i respondenternas svar att integrationsprojektet ses som ett medel för att skapa dessa möten. En viktig iakttagelse som också kan kopplas till de tidigare nämnda resultaten är att det bara är arbetsgivare som resonerar kring segregationen, då främst boendesegregationen, och dess påverkan när det handlar om barns möjligheter till kulturella möten.

Tid och kunskap

Respondenterna uttrycker återkommande i sina texter att tidsaspekten och bristen på kunskap och kompetensutveckling är av avgörande betydelse för hur arbetet med integration och projektet fortskrider. I svaren tydliggörs olika faktorer som försvårar arbetet med integration i den pedagogiska vardagen och i samband med det pågående projektet.

Tidsbrist gör integration svår att förverkliga

I flera av respondenterna texter tydliggörs att ambitionerna finns men att bristen på tid och resurser hela tiden gör sig gällande och försvårar möjligheterna att fullt ut kunna genomföra och leva upp till det som förväntas i samband det pågående projektet och dess målbeskrivning Respondent 3 uttrycker sig på följande sätt:

Men tyvärr så är det svårt att få tiden att räcka till för allt som ska göras i samband med projektet. Och även om man skulle vilja göra så mycket mer och hoppas och vill att det ska ske en större integration i området så hinner man inte. Det känns som att det är ännu en sak som har lagts ovanpå allt det andra. Man tycker att rektorerna borde ta sig en ordentlig funderare på vad de tycker är viktigt just nu och sedan skapa möjligheter för oss att fokusera. Undrar hur de annars tror att de skall kunna se några resultat.

Även respondent 2 för ett resonemang kring hur det ska framgå till pedagogerna ute på förskolorna vad de ska prioritera och om vikten av att ett sådant här initiativ måste få fokus. Detta fokus ses som en förutsättning för att lyckas med integration. I citatet nedan framförs ett resonemang kring just detta.

Man undrar ju hur det skall kunna fortsätta. Vi har ju inte tid som det är nu ens

en gång. Och vi har inte fått information om vad som kommer hända efter att vår integrationsperiod är slut. Vi har ju så mycket som vi måste genomföra. Det är klart att detta är viktigt, det fattar ju alla. Men någonstans måste vi få direktiv uppifrån att detta ska prioriteras. Det vore ju ofantligt tråkigt om allt bara rann ut i sanden. Men som det ser ut nu så kommer det ju förmodligen att göra det.

I analysen av texterna framträder att pedagogerna generellt känner att för många saker läggs i deras knän och förväntas utföras. Även om de vill arbeta helhjärtat med just integrationsfrågorna så ges inte den möjligheten. Bilden av att tiden inte räcker till blir tydlig i många av respondenternas svar. En av representanterna för arbetsgivarna uttrycker sig så här: ”I ärlighetens namn så finns det ett uns av dåligt samvete här också; jag önskar att jag hade haft tid att vara mer delaktig nu när projektet väl är igång.”

Behovet av kompetensutveckling

Återkommande i respondenternas svar är också att de uttrycker ett behov av mer kunskap och bättre möjlighet till gemensam reflektion. Interkulturell pedagogik ses som ett abstrakt och svävande begrepp som ingen egentligen har förstått innebörden av. Det framförs också i respondenternas resonemang ett missnöje bland pedagogerna kring hur arbetsgivarna allt för dåligt satt sig in i och skapat möjligheter för projektets genomförande.

Respondent 3 uttrycker i sin text frustration över att kompetensutveckling i så låg grad har prioriterats i samband med det pågående integrationsprojektet.

Sedan har vi inte fått tillräckligt med utbildning heller. Det är klart att man blir inspirerad under dramapassen men det vore så mycket lättare om man hade mer på fötterna och hade fått tid att tillsammans reflektera. Det blir liksom inget helhjärtat fokus. Man tycker att ett sådant här viktigt projekt borde satsas mer på. Nu när man ändå har satt igång det.. Mer utbildning och mer tid. Och att det borde vara fokus på bara det här ett tag. Vi hör hela tiden om ett interkulturellt förhållningssätt men vi vet knappt inte vad det innebär.

Vidare tydliggörs i flera av texterna skrivna av pedagoger en kritik riktad till arbetsgivarna kring huruvida satsningen på det pågående projektet planerats, genomförts och följts upp. En av projektledarna resonerar på följande sätt kring hur satsningarna i samband med projektet har fokuserats och prioriterats.

Om jag fick bestämma fritt vad gäller projektet så hade de anställt ett gäng med kunniga personer som skulle ägna sig åt integration på heltid. Jag känner ibland att jag är ensam i mitt arbete och trots att jag får mycket stöd så känner jag att ska man satsa på ett projekt som detta och se resultat bör man ha en viss kontinuitet och mycket mer kraft bakom det.

E av arbetsgivarna resonerar emellertid lite annorlunda. Här läggs i stället fokus på pedagogernas egen drivkraft och de kompetenser som redan finns i arbetslagen. Detta känns som en intressant iakttagelse med tanke på att det enligt gällande styrdokument faller på arbetsgivarens ansvar att se till att projektet genomförs och också att skapa möjligheter för detta genomförande.

En viktig framgångsfaktor är dock att bygga på pedagogernas egna ambition och drivkraft. Integrationsprojektet var ett projekt initierat uppifrån. Det är också viktigt att ta vara på de kompetenser som finns hos våra medarbetare

En annan arbetsgivare resonerar å andra sidan inte som ovanstående utan trycker istället på hur viktig just kompetensutveckling är i integrationsprocessen och i skapandet av en interkulturell förståelse.

Det är dock viktigt att medarbetarna inom förskolan och skolan ges möjlighet att utveckla sina kunskaper om andra kulturer, seder och traditioner för att skapa ökad förståelse och därigenom underlätta kontakterna med familjer med annat ursprung.

I analysen av respondenternas svar blir det tydligt att utbildning och tid spelar en avgörande roll för kvalitén i arbetet med integrationsprojektet. Det framkommer också tydligt att respondenterna på pedagogisk nivå inte tycker att de får tillräckligt med kompetensutveckling eller direktiv uppifrån kring hur projektet kommer att fortskrida. Vidare framkommer i resultatet att det finns ett glapp mellan arbetsgivare och personal. Detta kan förstås som brisfällig kommunikation men också som bristfälligt engagemang från arbetsgivarens sida. Det tydliggörs också i svaren från respondenter på pedagogisk nivå att det inte från arbetsgivarens sida skapas möjligheter för personalen att genomföra det som de förväntas genomföra i samband med projektet. Detta är en viktig iakttagelse eftersom det enligt gällande styrdokument artikuleras just arbetsgivarens skyldighet till att ge personalen den kompetensutveckling som de behöver för att kunna bedriva en verksamhet med hög kvalitet.

Resultatdiskussion

Syftet med studien är att undersöka ett pågående integrationsprojekt som syftar till att öka antalet möten mellan barn från segregerade områden i en kommun i södra Sverige. Undersökningens övergripande fokus kommer att beröra pedagogers, arbetsgivares och projektledares uppfattningar kring integration i förskolan samt vilka förväntningar som finns kring det pågående projektet.

Nedan följer metoddiskussion samt en diskussion som är uppdelad i underrubriker utifrån de resultat som framkommit i studien.

Integration som en förutsättning för lika villkor

Ett tydligt tema i respondenternas texter är synen på integration som en förutsättning för lika villkor i samhället. Nedan följer ett resonemang kring detta kopplat till teori och litteratur.

Återkommande i resultatet gällande respondenternas tankar kring integration kopplat till den pedagogiska vardagen är den samhälleliga kopplingen. I respondenternas texter utkristalliserar sig uppfattningen om och tron på att en ökad integration i vår samhällsstruktur skulle bidra till att ge människor större möjlighet att på lika villkor verka och leva sina liv i samhället. Resultatet visar också en syn på förskolan som lärande praktik och på dess utbildning av framtidens samhällsmedborgare som en bidragande faktor när det handlar om att överbrygga sociala klyftor.

Utifrån det samhälleliga perspektivet, på förskolan som institution, utgör denna enligt studiens resultat, en lämplig plattform i skapandet av ett mer integrerat samhälle. Då också med tanke på förskolans kultur och identitetsproducerande uppdrag och att det passerar ett så stort antal barn genom dess praktik. Resultatet visar att respondenterna ser möjligheter att på förskolan ge människor i tidig ålder verktyg för att överskrida den sociala bakgrundens begränsningar. Detta kan kopplas samman med Giddens (2003) tankegångar som ligger till grund för analyser av olika sociala system och dess reproduktion. Här betraktar jag förskolan som ett samhälleligt system där kulturella möten äger rum. I systemen finns enligt Giddens förutom negativa segregationsfaktorer också integrationsfrämjande faktorer så som mål, policy, visioner och konkret verksamhet.

Bunar(2001) beskriver den politiska förändring som format den gällande integrationspolitiken. Den tidigare invandrapolitiken har av många inom området ifrågasatts eftersom man menat att den bidragit till synen på invandrare som en från majoritetsbefolkningen avvikande grupp. Detta kan sättas i samband med den segregation som på många ställen gör sig gällande i samhällsstrukturen. I den tidigare forskningen beskrivs också att samhällets differentiering rörande klass, köns och etnicitetsgränser återskapas i skolan och förskolan (Bunar, 2001). Detta sker bland annat genom segregerat boende där den så kallade närhetsprincipen styr valet av förskola. Det vill säga att familjerna väljer den förskola som ligger närmast hemmet. En iakttagelse i analysen av resultatet är att det endast är arbetsgivare som tar upp segregationsfaktorn i sina resonemang kring integration. Enligt mitt sätt att se det framträder, då respondenternas svar jämförs med varann, en bristande länk mellan

arbetsgivare och pedagoger där viktig information och kunskap kring segregationsfaktorn och dess påverkan i integrationsprocessen inte nått fram till den vardagliga verksamheten på förskolorna.

Genom studiens resultat kan förskolans integrationsarbete förstås som ett ständigt pågående arbete och utvecklande av verksamheten så att alla barn behandlas lika och inom organisationen också bereds lika villkor och möjligheter. Den samhällseliga kopplingen i resultatet går på många sätt att koppla ihop med det pågående integrationsprojektet. I sammanhanget är det intressant att reflektera över att projektet bereder samhällseliga möjligheter och villkor som faktiskt inte tidigare fanns naturligt, där barn integreras från olika segregerade bostadsområden. Genom integrationsprojektet sker också ett utökat samarbete med det lokala samhället. Man kan då utifrån denna förståelse dra slutsatsen att projektet i ett vidare perspektiv har bidragit till att förskolorna i upptagningsområdet i större utsträckning har förankrat sin verksamhet i närområdet och också till att en kontakt mellan segregerade områden har skapats. Denna kontakt hade förmodligen inte ägt rum utan integrationsinitiativet. En viktig del i projektet så som jag ser det är att utnyttja och skapa möjlighet för utbyte av de resurser som redan finns i närområdet i form av kunskaper, livserfarenheter, kreativitet och kulturell mångfald. Detta kan också kopplas samman med Giddens (2003) pluralistiska integrationsmodell. I teorin tydliggörs att en av de viktigaste utmaningarna som vår globaliserade värld står inför idag är hur vi ska kunna forma ett samhälle som är av mer kosmopolitisk art (Giddens, 2003). I förskolans styrdokument och i artikulationen kring det mångkulturella samhället tydliggörs att förskolan genom interkulturellt förhållningssätt och tidigt interkulturellt lärande förväntas kunna skapa en ökad förståelse och tolerans när det handlar om kulturella skillnader och också medverka till ökad tolerans för olikheter hos nästa generation samhällsmedborgare (Lunneblad, 2006). Torde då ett interkulturellt förhållningssätt inom förskolan kunna leda till en samhällsförändring i vidgad mening? I resultatet återges en bild av förskolan som en institution där individ och samhälle länkas ihop. Utifrån dessa tankegångar kan förskolan alltså ses som en institution där barn, föräldrar och pedagoger ”tvingas” hantera och bli en del av samma verklighet. En verklighet som på många sätt redan är fördefinierad. Tidigare forskning visar att förskolan som institution på många sätt griper in i de berörda människornas liv och bidrar till förändring (Lunneblad, 2006). Detta kan sammankopplas med de tankegångar som framkommer i resultatet gällande individens eget ansvar till anpassning. Detta kan anknytas till Giddens (2003) olika modeller för integration. Assimilering är en form av integration där den invandrade helt anpassar sig till det nya landets samhälle. Men på detta sätt sker inte enligt Giddens (2003) den mest ultimata utvecklingen. Det som Giddens förespråkar handlar om modellen som kallas för pluralism. Det innebär att de olika kulturerna ömsesidigt anpassar sig till varandra och på så vis också utvecklas och lär av varandra.

Förskolan utgör en av de institutioner som i sin vardagliga verksamhet möter människor som representerar många olika kulturer. Härigenom finns enligt resultatet en enorm potential att möjliggöra former för att främja anpassningen till vårt samhälle. Men det är viktigt att i detta sammanhang också trycka på att det i resultatet också framkommit tankegångar rörande vikten av att förskolan och de verkamma pedagogerna anpassar sig till det samhälle i vilket den utgör en viktig

institution. Nämligen det mångkulturella samhället. Likaså att de som på olika sätt är bundna till denna institution möts av kompetent personal.

Om man återigen ser förskolan som en samhällelig institution där människor i tidig ålder möts och samspelar förefaller den plattform som förskolan utgör återigen vara oerhört viktig i integrationsprocessen. Lunneblad (2006) beskriver emellertid att möjligheterna för förskolan att fungera som en mötesplats för en mångfald av identiteter är tätt sammanlänkade med arbets- och bostadsmarknaden. Vidare talar Lunneblad om svårigheten att förverkliga idén om förskolan som en arena för möten och integration i ett samhälle med social och etnisk segregation. Denna uppenbara svårighet och problematik är något, som så som jag ser det, beaktats i uppstarten av det pågående integrationsprojektet. Detta hanteras genom att blanda grupper från de segregerade områdena i upptagningsområdet vilket inte bara integrerar barn med olika kulturell bakgrund från segregerade områden utan också ger pedagogerna en stor möjlighet att utbyta erfarenheter och kunskaper med varan. I resultatet framkommer dock en efterfrågan kring riktlinjer och direktiv från rektorer och verksamhetschef. Respondenterna uttrycker en förvirring kring vad som ska prioriteras i verksamheten. Detta kan kopplas samman med att all forskning kring integrationsprocessen visar att för att lyckas så krävs det ett stort engagemang och tydliga satsningar. (Giddens, 2003)

Förskolan som arena för integration

Studien visar att förskolan på många sätt ses som en lämplig arena för just integrationsarbete. Det blir tydligt att förskolan förstås som en institution som har en speciell ställning i samhället genom dess utbildning och utveckling av mycket unga samhällsmedborgare.

Det är enligt respondenternas svar i den vardagliga praktiken som de värden vi är bärare av tar gestalt och kommer till uttryck konkret. Detta sätt att tänka kan sammankopplas med Berger & Luckmans (1966) resonemang. Enligt dem föds vi alla in i en objektiv och social struktur. Här möts vi av signifikanta andra som i det här fallet då är pedagoger. Dessa signifikanta andra överför sedan sina attityder och värdegrundstänk till individen. Här framträder tydligt att kompetensen och det interkulturella förhållningssättet hos pedagogerna spelar en stor roll. Ett förhållningssätt som enligt Lahdenperä(2004) uppnås genom ökad kompetens och förståelse kring kulturella faktorerers inverkan.

Respondenterna resonerar också kring att barnen när de kommer till förskolan bär med sig erfarenheter som de fått i sin familj eller tillsammans med andra människor. I analysen framträder uppfattningen kring det positiva med integrerade grupper. I resonemangen nämns att det infinner sig en större naturlighet i att man ser olika ut, beter sig olika och har olika behov. Åsikten om att förskolan spelar en viktig roll när det handlar om att hjälpa barnen att förstå olikheter blir tydlig. Hägerström (2004) talar om just olikheter så som i form av namn, utseende och kläder som bidragande till uppdelningen i ”vi” och ”dom” grupperingar. Författaren beskriver detta som gränser mellan människor som verkar vara fasta och ofrånkomliga men betonar också att de snarare är ständigt föränderliga.

I en av respondenternas svar framkommer dock att man ser ett värde i att fokusera

på det som är likt. Då för att undvika att färga barnen av den vuxenproblematik kring olikheter som finns utanför förskolans sfär. Detta kan kopplas till Lunneblads studie som visar på ett osynliggörande av mångfald inom förskolans verksamhet. Enligt Lunneblad (2006) finns det en problematik kring att pedagogerna i förskolan undviker att prata om olikheter och istället lägger betoningen på det som är likt. Detta kan enligt Lunneblad resultera i att mångfalden osynliggörs och att det interkulturella lärandet uteblir. Jag kan emellertid förstå respondentens resonemang. Barn som kommer från olika kulturer bär med sig olika erfarenheter och implementeringar från hemmet och familjen kring det som förefaller vara olik, vilket enligt erfarenhet ofta laddas med negativa konnotationer. När olikheterna lyfts fram i syfte att framhäva kulturell mångfald är intentionerna naturligtvis goda men studier inom området har visat att detta också kan bidra till att utanförskapet gentemot majoritetsbefolkningen växer. Detta är något som Lappalainen (2003) studie har visat. I den illustreras hur nationalism och etnicitet aktualiseras i vardagen på förskolan. Detta görs genom att introducera barnen för till exempel olika dofter, kläder. I resultatet framkommer att barnens reproducerade negativa föreställningar om andra kulturer som skiljer sig från den genuint ”finska” genom detta sätt att arbeta förstärks. En reflektion utifrån analysen av resultatet är att pedagogerna kanske genom att visa på likheter i ett första skede kan ge barnen bättre infallsvinklar för att först och främst vilja leka och integrera med varan och att denna förståelse för det som är likt sedan på sikt förhoppningsvis kan leda till en djupare förståelse för det som är olik. Dock spelar sammansättningen av gruppen, om den är mångkulturell eller mer homogen en stor roll i just denna typ av lärande.

Bozarslan (2001) menar att barn i en integrerad grupp blir mer toleranta för olikheter än barn i homogena grupper. I den segregerade samhällsstruktur som gör sig gällande i kommundelen har inte alla förskolor en mångfald av etnicitet och kultur vilket inte ger alla samma möjlighet till interkulturellt lärande för vare sig barn eller pedagoger. Kommunikationen, samspelet och interaktionen barnen emellan under de integrerade möten som integrationsprojektet bidrar med förefaller i detta avseende viktig. För mig framträder det tydligt att det pågående projektet, i detta avseende, utger en unik lärandemiljö och också skapar unika möjligheter för interkulturellt lärande för såväl vuxna som barn. Detta kan jämföras med det som Lahdenperä (1993) talar om där denne menar att interkulturellt lärande sker i kontakten mellan olika grupper. Tyngdpunkten i resonemanget ligger på vikten av att skolläring och personal skapar nya grupperingar för att underlätta interkulturella möten.

Enligt tidigare forskning kan förskolan, jämte skolan, räknas som en av de viktigaste ideologiproducerande institutionerna i samhället (Lunneblad, 2006). Viktigt i sammanhanget är förskolans betydelse för den tidiga medborgerliga identiteten. Möjligheterna för förskolan att fungera som en mötesplats för kulturell mångfald förefaller tätt sammanlänkade med den sociala och etniska segregationen. Jag menar att resultatet i denna studie visar att integrationsprojektet är ett bra exempel där vägar har hittats för att möjliggöra samhällets mångfald att integreras i praktiken.

Tid och kunskap

Genomgående i respondenternas svar på pedagogisk nivå har varit behovet av mer kunskap och mer tid för reflektion.

Enligt respondenterna har det inte skett någon nämnvärd kompetensutveckling inom detta område och i samband med det pågående projektet. Resultatet visar att pedagogerna tycker att det är svårt att hinna med allt som ska hinnas med i samband med projektet och att de inte upplever att de får tillräckligt med resurser och tid för att kunna genomföra allt som de förväntas göra i samband med integrationsprojektet. Vidare visar resultatet att pedagogerna inte tycker att de har tillräckliga kunskaper kring det interkulturella förhållningssätt som förväntas stå till grund i förskolans verksamhet.

I ett interkulturellt förhållningssätt krävs en kompetens hos pedagogen att kunna relatera kulturella faktorer till individens utveckling och lärande. Detta är också något som understryks av Lahdenperä (1993) som hävdar behovet av en anpassning av undervisningsformerna till globaliseringens villkor. Lahdenperä menar vidare att för att förstå och hantera den komplexa värld som den mångkulturella samhällsutvecklingen utgör borde det mångkulturella vara ett eget kunskapsområde inom vilket det behövs kontinuerlig kompetensutveckling. Detta kan sedermera kopplas samman med det som Lunneblad (2006) beskriver om hur den kulturella mångfalden osynliggörs genom pedagogernas förhållningssätt gentemot barngruppen. Vidare skriver ovan nämnda författare att detta osynliggörande kan förstås i relation till de förutsättningar som pedagogerna har för att hantera sin arbetssituation. Lunneblads resultat visar att bristen på tid, kunskaper och material gör att det blir svårt att förverkliga målsättningen att arbeta interkulturellt.

En slutsats som kan dras kopplat till detta resultat är att det finns ett stort behov av ökad kunskap när det handlar om det interkulturella förhållningssättet. Detta bör därför bli föremål för en mer djupgående analys. En analys som måste ske i en process där både barnens och pedagogernas erfarenheter och föreställningar utmanas och också genomarbetas. Det är inte svårt att i sammanhanget begripa att för att lyckas med detta krävs tid och resurser.

En av respondenterna beskriver också bristen på tydlighet från arbetsgivaren som bidragande orsak till att integrationsprojektet hamnar i lite skymundan för allt som ska göras i den pedagogiska vardagen. Här efterfrågas direktiv från arbetsgivaren kring vad som ska prioriteras och hur planering och samordning ska ske. En slutsats som kan dras utifrån detta torde vara att ett större engagemang, tydlighet och struktur från arbetsgivaren är av avgörande karaktär för projektets fortskridande.

En annan iakttagelse är att det från arbetsgivares sida uttrycks att drivkraften hos det egna arbetslaget och den kompetens som redan finns där anses viktigare än satsningar på kompetensutveckling för pedagogerna. Detta kan sättas i samband med att det i gällande styrdokument (Lpfö, 1998) tydligt artikuleras att det är arbetsgivarens ansvar att ge pedagogerna den kompetensutveckling som behövs för att de ska kunna fullfölja sitt uppdrag. Intressant är i sammanhanget att det i resultatet också tydliggörs att pedagogerna upplever bristfällig kunskap och kompetens när det handlar om interkulturellt förhållningssätt. Ett förhållningssätt som enligt forskningen uppnås genom ökad kompetens och förståelse kring

kulturella faktorerers inverkan (Lahdenperä, 2004).

Fördomar, rasism och segregation växer inte av sig självt. De skapas genom människors sätt att relatera till varan men också till det som ter sig annorlunda. Resultatet av denna studie har visat att förskolan har en viktig roll när det handlar om just implementeringen av människors lika värde och också i kampen mot fördomar, diskriminering och segregation. En frigörelse från dogmer är nödvändig för allas bästa. Formen för vårt samhälle grundar sig fortfarande i ett nationellt värdesystem. Förskolan måste anpassas till det internaliserade samhälle som den faktiskt befinner sig i. För att förskolan ska lyckas med detta visar resultaten i denna studie samt tidigare forskning att det kommer krävas mer satsning när det handlar om integration och kompetensutveckling. Lorenz(2007)menar att för att vi ska lyckas med det som vår välfärdspolitik har försökt med i 30 år så måste vi skapa ett samhälle där ”vi” inkluderar alla människor som bor i Sverige. För att detta ska göras möjligt menar Lorenz att det institutionellt måste införas ett interkulturellt förhållningssätt.

Metoddiskussion

En stor poäng med selfreport som verktyg är att respondenterna får lugn och ro och inte blir störda eller påverkade när de skriver sina svar. Jag inser att detta också kan vara ofördelaktigt eftersom det inte ges någon möjlighet till att ställa följdfrågor. När jag tog mig an verktyget selfreport bar jag också på en rädsla över att jag inte skulle få in tillräckligt många svar eller tillräckligt mycket text till analysen. Denna rädsla visade sig sedermera vara obefogad. Samtliga respondenter svarade tillslut och texterna var mycket användbara och väl formulerade. De teman som framkom under analysen var tydliga och relativt lätta att analysera. Jag inser att jag hade kunnat få en tydligare och mer mångfacetterad bild av respondenternas tankar och förväntningar om jag också hade genomfört intervjuer. Men å andra sidan så hade detta också påverkat respondenternas svar på ett sätt som man kommer ifrån med selfreport. Just att respondenterna i lugn och ro och opåverkade fått sitta med mina frågor tror jag har varit avgörande för mina resultat. Detta är också något som Davidsson (2009) lyfter som fördelaktigt i sin text som behandlar selfreport.

Metoden som jag har använt mig av har fungerat väl i förhållande till mitt undersökningsområde. I mina selfreport har jag fått ta del av sex personers uppfattningar om integration på förskolan och deras förväntningar och tankar kring det pågående integrationsprojektet. Respektive respondenter har bidragit med mycket intressanta tankar både kring integration som begrepp i deras vardag och rörande det pågående projektet. Genom respondenternas väl formulerade texter har jag kunnat analysera fram intressanta resultat. Det har betytt mycket att respondenterna i sina svar har varit så utförliga och genomtänkta. Enligt Davidsson (2009) är den skrivna texten ett tillämpligt verktyg för att söka kunskap om människors föreställningar kring ett visst fenomen.

Valet av verktyget selfreport upplever jag som ett bra val av metod. Jag tror inte att jag hade fått samma genomtänkta svar om jag istället genomfört intervjuer. Jag inser att observationer som kompletterande verktyg i denna typ av studie hade gjort resultatet mer giltigt men förstår också att den reella tiden inte hade räckt till för detta. Jag finner att den valda metoden har gett ett rikt material och att jag har besvarat mitt syfte.

Didaktiska konsekvenser

En förhoppning är att jag med denna studie kan bringa mer kunskap kring uppfattningar om integration på förskolan och också till det pågående integrationsprojektet. Jag hoppas att jag genom mina resultat kan bidra till att större satsningar på kompetensutveckling sker i samband med det pågående projektet och också till ett tydligare engagemang från arbetsgivarna. Vidare hoppas jag kunna lyfta fram kunskaper kring integration på förskolan i ett vidare perspektiv och också att det pågående projektet har något viktigt att tillföra, inte bara för de barn som berörs nu, utan också för framtiden. Jag hoppas också att jag genom denna studie har givit en bild av förskolans roll och uppdrag när det handlar om interkulturellt lärande och integration.

Vidare forskning

Återkommande i respondenternas texter är åsikten om att förskolan bör arbeta utifrån ett interkulturellt förhållningssätt. Detta tydliggörs också i förskolans styrdokument. Tidigare forskning samt studiens resultat visar att det interkulturella förhållningssättet inte har etablerats i förskolan. Fortsatt forskning inom detta område skulle kunna leda till att det interkulturella förhållningssättet bättre implementeras i förskolans praktiker och verksamhet. Ett ytterligare område där fortsatt forskning skulle kunna vara intressant handlar om det pågående projektet och huruvida det i framtiden kommer att bidra till att integrationen i kommundelen ökar. Detta skulle med fördel kunna ske i form av observationer i samband med de integrerade möten som integrationsprojektet bidrar till och också i den vardagliga verksamheten. Som komplement till detta skulle en enkätundersökning kring vårdnadshavares upplevelser och tankar vara intressant. En förutsättning är dock en fortsatt satsning och att projektet får finnas kvar över en lång tidsperiod. Det förefaller inte trovärdigt att projektet skulle kunna generera några hållbara resultat i integrationsprocessen på den förhållandevis korta tid som det pågått.

Slutord:

Avslutningsvis vill jag tacka alla som deltagit i studien för ett enastående engagemang och för de väl skrivna svaren. Vidare vill jag tacka mina kollegor och min familj för det stöd jag fått genom arbetets gång. Jag vill också tacka min handledare Ylva Odenbring.

Referenser

- Becker Gruvstedt, Maria(2000). *Whorld Music School: musikundervisning i en mångkulturell skola*. Malmö: Malmö Academy of Music Rapport från ett utvecklingsprojekt 1996-99 vid Musikhögskolan i Malmö
- Berger, Peter & Luckman, Tomas(1966). *The social construction of riality* London: Penguin Books
- Bozarslan, Aycan. (2001). Möte med mångfald: förskolan som arena för integration. 1. uppl. Hällleby. Runa.
- Bunar, Nihad. (2001) *Skolan mitt i förorten*. Stockholm/stehag. Brutus Östlings bokförlag Symposion AB, 2001
- Bergstedt, Bosse & Lorenz, Hans. (red.). (2006) *Interkulturella prspektiv. Pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. Lund: Studentlitteratur
- Calderon, Lena . (2006). *Komma till tals: flerspråkiga barn i förskolan*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Davidsson, Birgitta(2009). *Selfreport*. I Dimenäs, Jörgen (red). *Lära till lärare*. Stockholm Liber
- Dimenäs, Jörgen (red) (2007) *Lära till Lärare* Liber AB, Stockholm
- Durkheim, Émile (1933), *Divisions of Labour in society*. New Yourk: Free Press
- Erberth, Bodil. Rasmusson, Viveka (2008) *Undervisa i pedagogiskt drama* Lund:Studentlitteratur
- Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning* (Elektronisk resurs). (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet
- Giddens, Anthony. (2003) *Sociologi* : Studentlitteratur :Lund
- Hägeström, Jeanette (2004) *Vi och dom och alla dom andra på Konmvux: etnicitet, genus och klass i samspel*. Diss Lund. Lunds universitet
- Hägglund, Kent. Fredin, Kenneth.(2001) *Dramabok* Stockholm: Liber AB
- Johansson, Erik. (1998) *Barnomsorgen och lärarutbildningen: en analys av metodikämnet i utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger*. Mölndahl. Institutionen för metodik i lärarutbildningen Göteborgs universitet.
- Lappalainen, Sirpa (2003). *Celebrating internationality: constructions of nationality at preeschool*. I Beach, D, Tuula, G & Elina Lahelma. (red). *Democratic Education*, the Tuffnell press. London
- Lunneblad, Johannes. (2006) *Förskolan och mångfalden; en etnografisk studie på en förskola i ett multietniskt område*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2006

Lockwood, David (1964), *Social integration and System integration*, i G. Zollschan och W. Hirsch (red.), *Exploration in social change*. London: Routledge & Kegan Paul.

Laphenderä, Pirjo. (Red.). (2004). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur

Ladenperä, Pirjo. (1993). *Invandrarbakgrund eller skolsvårigheter?: en textanalytisk studie av åtgärdsprogram för elever med invandrarbakgrund*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.

Lorentz, Hans (Red.), *Interkulturella perspektiv: pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. (s.71-87). Lund :Studentlitteratur

Lorenz, Hans. (2007). *Talet om det mångkulturella i skola och samhället: en analys av diskurser om det mångkulturella inom utbildning och politik åren 1973-2006*. Diss. Lund: Lunds universitet.

Läroplanen för förskolan:Lpfö 98(1998). Stockholm: Utbildningsdepartementet, Regeringskansliet

Malmquist, Johan (2009). *Analys utifrån redskapen*. I Dimenäs, Jörgen (red). *Lära till lärare*. Stockholm Liber

Olsson- Hjort, Sven. (1992), *Segregation -Ett svenskt dilemma?*. Stockholm: Finansdepartementet (Långtidsutredningen Bil. 9) Allmänna förlaget

Rasmusson, Viveka. (2000) *Drama-konst eller pedagogik?* Malmö: Team offset & media

Skolverket(2005). *Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i förskolan*. Stockholm: utrikesdepartementet

Skolverket (2006b). *Läroplan för förskolan. Lpfö 98*. Stockholm. Utbildningsdepartementet.

Sæther , Eva. (2003) *The oral university: attitudes to music teaching and learning in the Gambia*. Diss. Lund: Lunds Universitet

Sæther, Eva (2006). *Hybriditet och gränsöverskridande musklärare*. I B. Bergstedt & H.

Ålund, Aleksandra. (1999). *Etnicitetens mångfald och mångfaldens etniciteter i:* Olsson, E. (red) *Etnicitetens gränser och mångfald*, Stockholm: Carlssons

Bilagor

Maria Sandberg

Uppgift: Selfreport

Institutionen för pedagogik, uppdrag
verksamhet, examensarbete

Kurs: Att utforska pedagogisk

Borås Högskola

Inlämningsdatum: 10-10-08

Selfreport

Att vara förskollärare i nutidens mångfald ger både möjligheter och utmaningar i det pedagogiska arbetet. Behovet av en ökad integration är stor i en tid där segregationen ökar. I kommundelen pågår ett projekt där förskolan ges en nyckelroll för att öka integrationen mellan segregerade områden. I läroplanen tydliggörs också att förskolan skall vara en mötesplats för alla barn, oavsett bakgrund.

Jag är särskilt intresserad av just dina uppfattningar kring integration genom en selfreport. Du avgör själv om du önskar delta eller inte. Selfreport innebär att en person ombeds svara på frågor i löpande text. Det är innehållet i texten som är det intressanta. Observera att det inte ställs några krav gällande formen på texten varken språkligt eller grammatiskt. Selfreport skapar möjligheter för respondenten att tänka igenom sina svar. Svaren analyseras sedan kvalitativt.

De frågor som jag är intresserad av att få svar på är följande:

Vad innebär integration för dig?

Hur förhåller du dig till integrationen i din pedagogiska/arbetsrelaterade vardag?

Vilka tankar och förväntningar har just du kring det pågående integrationsprojektet?

Maria Sandberg

Missivbrev

Institutionen för pedagogik, uppdrag

Kurs: Att utforska pedagogisk verksamhet

Borås Högskola

Hej!

Jag heter Maria Sandberg och studerar till Förskollärare på Högskolan i Borås. Jag håller just nu på med mitt examensarbete. En bidragande anledning till mitt yrkesval är mitt intresse för integrationsfrågor. Detta är något som jag nu i mitt examensarbete vill ta chansen att lära mig mer om och förhoppningsvis också bringa mer kunskap kring. I kommundelen pågår just nu ett integrationsprojekt med förskolan i fokus. I min undersökning är jag intresserad av uppfattningar kring integration och förväntningarna kring det pågående projektet. Jag riktar mig till pedagoger som varit delaktiga i projektet, rektorerna till dessa, projektledaren och verksamhetschefen. Jag kommer att ha personliga samtal med samtliga som jag ämnar undersöka och under dessa få deras samtycke till medverkan. De undersökta personerna kan när som helst avbryta sitt medverkande. Alla de berörda personerna i undersökningen kommer att ges största möjliga konfidentialitet och jag kommer vara noga med att förvara personuppgifter på ett sådant sätt att så att obehöriga inte ska kunna ta del av dem. Den data som samlas in i samband med min undersökning kommer endast användas för forskningsändamål. Verktöget jag valt för insamlandet av data är selfreport som innebär att de undersökta personerna svarar på frågor i flytande text. Svaren analyseras sedan kvalitativt. Jag tackar ödmjukast för er delaktighet och hoppas att ni känner det mödan värt!

Om det uppkommer frågor så tveka inte att höra av er till mig!

E-post: #####@#####

Hem: ###-#####

Mobil: ###-#####

Med vänlig hälsning: Maria Sandberg

Till arbetsgivare:

Att vara förskollärare i nutidens mångfald ger både möjligheter och utmaningar i det pedagogiska arbetet. Behovet av en ökad integration är stor i en tid där segregationen ökar. I kommundelen pågår ett projekt där förskolan ges en nyckelroll för att öka integrationen mellan segregerade områden. I läroplanen tydliggörs också att förskolan skall vara en mötesplats för alla barn, oavsett bakgrund.

Jag är särskilt intresserad av just dina uppfattningar kring integration genom en selfreport. Du avgör själv om du önskar delta eller inte. Selfreport innebär att en person ombeds svara på frågor i löpande text. Det är innehållet i texten som är det intressanta. Observera att det inte ställs några krav gällande formen på texten vara sig språkligt eller grammatiskt. Selfreport skapar möjligheter för respondenten att tänka igenom sina svar. Svaren analyseras sedan kvalitativt.

De frågor som jag är intresserad av att få svar på är följande:

Vad innebär integration för dig?

Hur förhåller du dig till integrationen i din yrkesrelaterade vardag?

Vilka tankar och förväntningar har just du kring det pågående integrationsprojektet?

Med vänlig hälsning: Maria Sandberg